

היסטוריה

הוראות

בשאלון זה שני חלקים: חלק א (פרק ראשון) וחלק ב (פרק שני, פרק שלישי, פרק רביעי).

משך הזמן המוקצב לשני חלקי השאלון הוא שלוש שעות ללא הפסקה.

חלק א

א. משך הבחינה: שעה ורבע.

אם סיימתם להשיב על חלק א לפני הזמן המוקצב, יש למסור למשגיח או למשגיחה את מחברת הבחינה ואת ספר הלימוד ולקבל את חלק ב של השאלון ומחברת חדשה. אין לחזור לחלק א לאחר מסירת מחברת הבחינה למשגיח או למשגיחה.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בחלק זה פרק אחד.

יש לענות על שאלה אחת מפרק זה.

פרק ראשון – (1×34) – סך הכול 34 נקודות.

- ג. חומר עזר מותר בשימוש: 1. ספר הלימוד שאושר בנושא **מלחמת העולם השנייה, טוטליטריות ושואה**. הספר יכול להיות מסומן במדגש (מרקר) או בעיפרון, אך בלי הערות בכתב. אפשר לציין תקופות או נושאים באמצעות מדבקות (סימניות) הבולטות מן הספר.
2. עותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

חלק א

פרק ראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה (34 נקודות)

- שימו לב:** 1. בפרק זה תוכלו להיעזר בספר הלימוד שאושר בנושא **מלחמת העולם השנייה, טוטליטריות והשואה**. כמו כן תוכלו להיעזר בעותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".
2. בסעיפים שבהם יש להביא מקור מספר הלימוד, יש לכתוב את שם הספר, את שם הוצאה לאור ואת מספר העמוד שבו נמצא המקור.

ענו על אחת מן השאלות 1-3.

1. **מדיניות הנאצים כלפי היהודים ותגובות האוכלוסייה המקומית**

א. לפניכם קטע מקור ובו עדות של אֶלן שוויצר – תלמידה יהודייה בחטיבת הביניים בבית ספר בגרמניה בתחילת שנות השלושים.

בהיזכרי בתקופה שבה למדתי בחטיבת הביניים אני נזכרת בתלמידה אחת שהייתה בכיתתי, רות, שתמיד נבחרה לכל התפקידים... התכונה הכי מושכת שלה הייתה הפגנות המוחלטת שלה, והנכונות לחלוק בכל דבר שהיה לה עם מי שנזקק בכיתה. אם היה קר, רות תמיד השאילה לך את הסוודר שלה, היא טענה שהאוויר הקר גורם לה להרגיש נמרצת יותר... אם שכחת את הסנדוויץ' שלך, רות חלקה עימך את שלה ואמרה שאינה רעבה. מתוך אותה נדיבות שהביאה אותה לחלוק את בגדיה ואת האוכל שהיה לה שיתפה רות גם בדעותיה. היא הייתה נאצית אדוקה. תמיד היו לה המון כרוזים ופליירים, ספרונים וחומרים אחרים בילקוט, עם שאר המחברות והספרים. אם מישהו רצה לשוחח על בגדים או על בעיה שהתעוררה עם איזה מורה או הורה - רות הייתה תמיד מוכנה לשמוע ולהגיב. אך בדרך כלשהי נעשה הדיון תמיד פוליטי: "הינה קחי את החוברת הזאת, זה יסביר לך על מה אני מדברת", היא הייתה אומרת לעיתים קרובות, ונותנת לבן שיחה את החומר, שנראה באופן מפתיע רלוונטי למה שדיברנו עליו... אחדים מאיתנו, במיוחד אלה שנחשבו לא ארים (ומשום כך להתגלמות הרוע) בספרונים של רות, שאלו אותה לעיתים קרובות כיצד היא יכולה להיות חברה של יהודים או של מי שבאו מרקע יהודי, בשעה שכל מה שהיא קראה וחילקה לנו היה מלא וגדוש בשנאה נגדנו ונגד אבותינו.

"ברור שהם לא מדברים עלייך", הייתה מסבירה ברצינות. "את גרמנייה טובה. הכוונה היא ליהודים האחרים: הפציפיסטים, הסוציאליסטים והליברלים, שבגדו בגרמניה ושאותם היטלר רוצה לסלק מעמדות השפעה". כשהיטלר עלה לשלטון ונקבע שיש לבודד תלמידים ממוצא יהודי, ושגרמנים ארים אינם יכולים עוד להתחבר עם לא ארים (וזה כלל יהודים וגם כאלה שהיו נוצרים, אך היה להם סבא אחד יהודי) רות ניגשה אלינו והתנצלה על כך שלא תוכל עוד לדבר איתנו. "כל העניין יכול להיות אי-הבנה", הסבירה, "אולי הדבר יתוקן בהמשך. אבל בינתיים, היטלר ודאי יודע מה הוא עושה, ואני אציית לפקודות". לא רק שרות לא דיברה איתנו - קבוצת המנודים - יותר, היא ערכה רישום מדויק של אלה שכן דיברו, ומסרה את שמותיהם...

(בשביל הזיכרון" 40, יד ושם, 2001, עמ' 48)

תהליך הרחקת היהודים ובידודם מן החברה בגרמניה בשנות השלושים היה הדרגתי, והנאצים קידמו אותו באמצעים שונים.

- הסבירו כיצד אפשר ללמוד **מקטע המקור** על תהליך זה. בססו את תשובתכם על **שתי** דוגמאות מן **הקטע**.
- הציגו **אחת** מן הצעדים שנקט המשטר הנאצי כלפי היהודים בגרמניה בשנים 1935-1938, והסבירו כיצד הצעד שהצגתם קידם את תהליך הרחקת היהודים מן החברה.

(17 נקודות)

ב. מדוע דפוס ההתייחסות של **רוב** האוכלוסייה המקומית בארצות הכיבוש הנאצי כלפי היהודים היה "עמידה מן הצד"? הביאו **שני** הסברים.

- בחרו **מקור הלימוד** המדגים דפוס התייחסות **אחר** של אוכלוסייה מקומית כלפי היהודים בארצות אלה, והסבירו כיצד המקור שבחרתם מדגים דפוס זה.

(17 נקודות)

2. **מלחמת העולם השנייה והמאבק בנאצים**

בנספח לשאלה זו מוצג קטע מקור שפורסם ב-29 בספטמבר 1944 בעמוד השער של העיתון "לחייל", עיתון הבריגדה היהודית (חטיבה של חיילים יהודים מארץ-ישראל שהוקמה בשנת 1944 במסגרת הצבא הבריטי).

- א. – על פי קטע המקור, הציגו את הטענה של צ'רצ'יל בנוגע למצב המלחמה.
– נמקו את טענתו באמצעות שתי עובדות היסטוריות המוזכרות בקטע המקור ועובדה היסטורית אחת נוספת. (16 נקודות)
- ב. – הסבירו את החשיבות של השתתפות לוחמים יהודים בצבאות בעלות הברית.
בססו את תשובתכם על קטע המקור.
– בחרו מקור מספר הלימוד המבטא דרך מאבק אחרת של היהודים בנאצים, והסבירו כיצד המקור שבחרתם מבטא את החשיבות של דרך מאבק זו. (18 נקודות)

3. **"הסדר החדש", היודנראט**

- א. הסבירו כיצד פעל המשטר הנאצי לקידום רעיון "הסדר החדש" באירופה בשנתיים הראשונות של המלחמה.
בססו את תשובתכם על מקור מספר הלימוד ועל שתי דוגמאות נוספות. (17 נקודות)
- ב. לפניכם קטע מקור ובו דברים שאמר הממונה הנאצי על גטו קובנה ליושב ראש היודנראט בקובנה ד"ר אלקס ולעוד שניים מחברי היודנראט ב-6 בספטמבר 1941.

אתם, יהודי הגטו, הייתם חייבים למסור לנו את כל רכושכם, אבל עשיתם סבוֹטָז'ה [חבלה מכוונת], ויותר ממה שמצאו אצלכם החיילים הגרמנים - הסתרתם מהם בעורמה. אני נותן ליודנראט זמן של יום אחד, כדי שתארגנו בעצמכם את ה"מסירה" של כל הרכוש היהודי. [...] כל משפחה רשאית להשאיר לעצמה רק 100 רובל (10 מרק). כל מה שתאספו חייבים אתם למסור לנו בקפדנות הגדולה ביותר. [...] אני מזהיר אתכם בפעם האחרונה, שאחרי התאריך שניתן לכם עכשיו יערכו חיפושים יסודיים בכל דירות הגטו, וכן יחפרו בגנים, בשדות ובבארות. על כל דבר ערך שיימצא אצל יהודי בגטו, יירו באותו מעמד באיש הזה ובעוד מאה יהודים משכניו.

(מעובד על פי ל' גרפונקל, "קובנה היהודית בחורבנה", בתוך: ד' מכמן, בימי שואה ופקודה, האוניברסיטה הפתוחה, תשמ"ח, עמ' 83)

- על פי מה שלמדתם, הסבירו את המורכבות של תפקיד היודנראט בגטאות בתקופה שלפני ביצוע "הפתרון הסופי", והדגימו כיצד מורכבות זאת באה לידי ביטוי בקטע המקור.
- הסבירו את הקושי המיוחד שאפיין את תפקיד היודנראט בזמן ביצוע הפתרון הסופי. (17 נקודות)

שימו לב: לאחר שתסיימו להשיב על חלק זה, יש למסור למשגיח או למשגיחה את מחברת הבחינה, את ספר הלימוד ואת העותק שבו כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם", ולקבל את חלק ב של השאלון ומחברת בחינה נוספת. אין לחזור לחלק א לאחר מסירת מחברת הבחינה למשגיח או למשגיחה.

בהצלחה!

נספח לחלק א – קטע מעיתון (שאלה 2)

ברגע האחרון

אַלְסֵט, צומת דרכים בין גֵימְכֵן וְאַרְנְהֵם, נלקחה חזרה הבוקר על ידי כוחות המחנה הבריטי השני. משך יום אתמול הופלו בקרבות אוויר 47 מטוסים גרמניים. כך עולה מספר המטוסים הגרמניים שהושמדו בשלושת הימים האחרונים ל-132. התקפות נגד גרמניות על ה"טריזי ההולנדי" נהדפו כולן. בכמה נקודות הורחב הטריז.

צבא קנדי שפתח אתמול בהסתערות על קאלה, כבש היום את מצודת קאלה.

בהודעה רשמית שפורסמה במוסקבה נאמר, כי מְרֶשֶׁל טיטו הרשה לצבא האדום להיכנס לטריטוריה יוגוסלבית למשך ימי המלחמה. צבא זה יוכל להיכנס ליוגוסלביה, בתנאי שיעזבוה מייד עם תום המלחמה.

I-AHAYAL DAILY NEWSPAPER FOR JEWISH SOLDIERS IN EUROPE

איטליה, יום ששי, י"ב תשרי תש"ה | מס' 175 | Italy 29. 9. 1944. | מספר העליון 2 לירשתה

צ'רצ'ייל סוקר את מערכות המלחמה

„נציגות לעם היהודי בין הכוחות שימגרו את הנאצים וכבשו את ארצם” בקרוב פגישה חדשה בין רוזבלט-צ'רצ'ייל-סטאלין - לבנות-הברית - צ"ג מיליון חיילים בחזית המערב -

ראש הממשלה הבריטית מר צ'רצ'ייל סקר היום בבית-הנבחרים את המצב במלחמה. בעומדו על חזית איטליה ציין כי "הצבא הבריטי באיטליה מונה גם יחידות ארצישראליות, וכאן עליי לציין את ההודעה שחברי הבית ודאי כבר קראו אותה, ואשר, כפי שהינני סבור - קיבלוה באהדה". בהודעה נמסר שהממשלה החליטה להיענות לדרישתה של הסוכנות היהודית לארץ-ישראל, שתוקם בריגדה יהודית, שתשתתף בפעולות המלחמה. "ידוע לי שמספר גדול מאוד של יהודים משרת בצבאנו, בצבא האמריקני ובכל שאר הצבאות. אך נראה לי, כי יהיה זה צודק שאותו העם שסבל מידי הנאצים עינויים שלא יתוארו - יהיה מיוצג כחטיבה מיוחדת בין שאר הכוחות המתרכזים כעת בשביל מיגורם הסופי של הנאצים. אין לי כל ספק כי ייקחו חלק לא רק במאבק הזה, אלא גם בכיבוש שיבוא לאחרי".

נשבר כוחו של העריץ במערב

צ'רצ'ייל מנה את השינויים שחלו במצב המלחמה במשך שבעת השבועות האחרונים. "פני המלחמה נשתנו", אמר - "שינוי מוחלט. שוחררו בלגיה, צרפת והולנד בחלקה. כוחו של העריץ הנאצי במערב נשבר. 400,000 מחייליו נהרגו או נפצעו, ולמעלה ממחצית-המיליון נלקחו בשבי. נוסף על אלה נותרו כ-200 אלף חיילים גרמנים לאורך חופי הולנד, ונפילתם נראית כמעט ודאית. צבאות הברית הגיעו ובכמה מקומות גם חצו את הגבול הגרמני ואת קו זיגפריד. אלה תוצאות המערכה בנורמנדיה, הרת המסקנות".

(על פי לחייל, 29 בספטמבר 1944)

* למגר - להביס, להכניע

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ג, 2023
מספר השאלון: 22261
נספח: לשאלה 10 (קטעי עיתונות)

היסטוריה

חלק ב

הוראות

- א. משך הבחינה: שעה וארבעים וחמש דקות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בחלק זה שלושה פרקים.
יש לבחור בשני פרקים, ולענות על שאלה אחת מכל פרק שבחרתם.
(2×33) – סך הכול 66 נקודות.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

חלק ב

שימו לב: בחלק זה בחרו בשני פרקים, וענו על שאלה אחת מכל פרק שבחרתם.

פרק שני – לאומיות וציונות (33 נקודות)

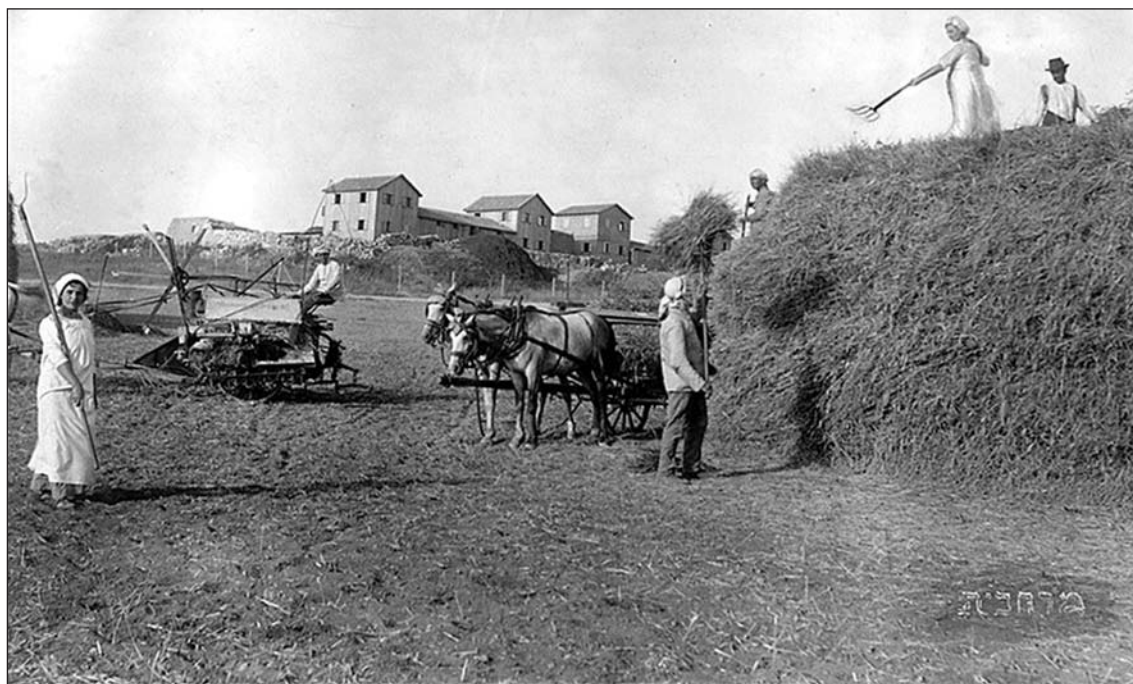
אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 4–6.

4. לאומיות וציונות מרעיון למעשה

- א. – הציגו שניים מן הרעיונות שהובילו לצמיחת הלאומיות באירופה במאה ה-19.
– הדגימו כיצד אחד מן הרעיונות האלה בא לידי ביטוי בפעילות של התנועה הלאומית באחת מן הארצות האלה:
יוון, פולין, איטליה, גרמניה.

(16 נקודות)

- ב. התמונה שלפניכם צולמה בחוות מרחביה שבעמק יזרעאל בשנת 1911.

(צלם לא ידוע. מתוך אתר ויקימדיה קומונס, באמצעות מיום ביתמונה)

- הסבירו כיצד באים לידי ביטוי בתצלום שניים מן הרעיונות שרצו העולים לארץ-ישראל לקדם בשנים 1881–1914.
– הסבירו רעיון נוסף שקידמו העולים בתקופה זו, והציגו פעולה אחת שעשו להגשמת רעיון זה.
(17 נקודות)

5. הלאומיות – גורמים מסייעים וגורמים מעכבים

- א.** הסבירו שני גורמים שסייעו להתפתחות התנועות הלאומיות באירופה במאה ה־19, ושני גורמים שעכבו את התפתחותן. (17 נקודות)
- ב.** – הציגו שני גורמים שעכבו את התפתחות היישוב היהודי בארץ־ישראל בזמן מלחמת העולם הראשונה (1914–1918).
– הסבירו כיצד סייעה הצהרת בלפור (1917) לתנועה הציונית. (16 נקודות)

6. התנועות הלאומיות באירופה והתנועה הציונית

- א.** – הציגו שני מאפיינים משותפים לתנועה הציונית ולתנועות לאומיות אחרות באירופה במאה ה־19.
– הסבירו מאפיין אחד שהיה ייחודי לתנועה הציונית בהשוואה לתנועות הלאומיות האחרות. (17 נקודות)
- ב.** – לאחר כינוס קונגרס בזל (בשנת 1897) כתב הרצל ביומנו "בזל ייסדתי את מדינת היהודים". הסבירו את דבריו. בתשובתכם התייחסו לחשיבות של הקונגרס ושל ההחלטות שהתקבלו בו.
– הציגו פעולה נוספת שעשה הרצל לקידום הרעיון הציוני. (16 נקודות)

פרק שלישי – המאבק על הקמת מדינת ישראל (33 נקודות)

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 7–9.

7. המאבק של היישוב היהודי בבריטים (1945–1947)

א. לפניכם גילוי דעת שפרסם ארגון ההגנה בעלון "החומה" ב-2 בנובמבר 1945.

החומה

עניי השחון והגנה

"ממשלת הוד מלכותו מביטה בעין יפה על יסוד בית לאומי לעם ישראל, בארץ ישראל, ובמיטב כוחותיה תתאמץ להקל על המטרה הזאת."

2 בנובמבר 1917

(מהצהרת בלפור)

ובשנת העשרים וחמש אחרי הצהרה זו, ובשנות העשרים ושש, העשרים ושבע והעשרים ושמונה אחריה, נשרפו שישה מיליון יהודים בכבשני שרפה, [...] והמדינה הזאת [בריטניה] אשר עמי העולם נתנו לה את הזכות ההיסטורית לעזור לעם היהודי לשוב למולדתו – היא שסגרה בציניות שטנית את שערי ארץ ישראל בפני יהודים, אשר רק שתי דרכים היו פתוחות לפניהם: מולדתם או השואל [מוות].

עתה בשנת העשרים ותשע אחרי הצהרת בלפור, סגורים שערי הבית הלאומי בפני יהודים שרידי התופת הנאצית, היושבים בקור, בחרפה וברעב על האדמה הטמאה.

[...]

אנחנו, יהודי ארץ ישראל, אין דמנו אדום יותר מדם יהודי מעונה במחנה הסגר, של אויב או של בעל ברית. אם נצטרך לשלם בחיינו למען הביאם אלינו כדי להציל את חייהם, כדי להשיב להם כבוד תחת חרפה וגאולה תחת תופת – שלם נשלם.

2 בנובמבר 1945

(מתוך: מסע בזמן: אוסף כרזות וכרוזים, אתר הספרייה הלאומית)

- על פי מה שלמדתם, הסבירו מדוע החליט היישוב היהודי עם תום מלחמת העולם השנייה על הקמת "תנועת המרי העברי". בססו את תשובתכם על שני נימוקים מקטע המקור.
- הסבירו מדוע פעלה תנועה זו זמן קצר בלבד.
- (17 נקודות)

ב. יש הטוענים שהמאבק של היישוב היהודי בבריטים היה הגורם העיקרי להחלטת בריטניה להעביר את שאלת ארץ ישראל לאו"ם.

- נמקו טענה זו באמצעות עובדה היסטורית אחת.
- הציגו טיעון אחר (טענה ונימוק) בנוגע לגורם העיקרי להחלטת בריטניה להעביר את שאלת ארץ ישראל לאו"ם.
- (16 נקודות)

8. הדיון על תוכנית החלוקה באו"ם, השלב הראשון של מלחמת העצמאות

- א.** – הציגו את הפעילות הדיפלומטית של היהודים כדי לגייס מדינות שיצביעו בעד תוכנית החלוקה.
– הסבירו את חשיבות התמיכה של המעצמות (ארצות הברית, ברית המועצות) בתוכנית זו.
(16 נקודות)
- ב.** הציגו שלושה קשיים של היישוב היהודי בתקופה הראשונה של מלחמת העצמאות (מסוף נובמבר 1947 עד מרץ 1948), והסבירו כיצד נערך היישוב בתקופה השנייה (ממרץ 1948 עד אמצע מאי 1948) כדי להתמודד עם אחד מן הקשיים שהצגתם.
(17 נקודות)

9. הכרזת המדינה, השלב השני של מלחמת העצמאות

- א.** – הסבירו נימוק אחד של דוד בן-גוריון בעד הכרזה על הקמת המדינה ביום ה' באייר תש"ח (14 במאי 1948), ונימוק אחד של התומכים בדחייה של הכרזה זו למועד אחר.
– הציגו אירוע אחד שאירע בשלב השני של מלחמת העצמאות (מ-15 במאי 1948 עד סוף המלחמה), והסבירו כיצד אפשר לבסס באמצעות אירוע זה את העמדה של אחד מן הצדדים בוויכוח על מועד ההכרזה.
(18 נקודות)
- ב.** הסבירו שלוש סיבות להיווצרות בעיית הפליטים הפלסטינים. בתשובתכם התייחסו גם להתנהלות הצד הערבי וגם להתנהלות הצד היהודי. (15 נקודות)

פרק רביעי – סוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל (33 נקודות)

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 10–13.

10. עלייה וקליטה בשנות החמישים והשישים של המאה ה-20

- א. הציגו שניים מן הקשיים שהיו למדינת ישראל בקליטת העלייה בתחילת שנות החמישים בתחומים שונים, והסבירו כיצד ניסתה המדינה להתמודד עם אחד מן הקשיים שהצגתם. (16 נקודות)
- ב. בנספח לשאלה זו יש שני קטעי מקור (1–2), המתארים את אירועי ואדי סאליב.
- הציגו את ההבדלים בין שני קטעי המקור על פי שניים מן התבחינים (קריטריונים) האלה:
- הסיבות לפרוץ האירוע; דימוי המפגינים; תיאור האירוע.
- הסבירו סיבה אחת להבדלים האלה בין שני קטעי המקור.
- (17 נקודות)

11. תהליך הדה־קולוניזציה וגורל היהודים בארצות האסלאם

- א. מהו תהליך הדה־קולוניזציה? הסבירו שני גורמים לתהליך זה.
- הסבירו את ההשפעה של תהליך הדה־קולוניזציה על מצב היהודים בארצות האסלאם.
- (17 נקודות)
- ב. הסבירו שני גורמים נוספים (מלבד תהליך הדה־קולוניזציה) שהשפיעו על מצב היהודים בארצות האסלאם, משנות הארבעים עד סוף שנות השישים של המאה ה-20.
- הציגו את ההשפעה של אחד מן הגורמים שהסברתם על מצב היהודים במדינה שלמדתם עליה.
- (16 נקודות)

12. מלחמת ששת הימים (1967)

- א. הסבירו כיצד המעורבות של אחת ממעצמות־העל (ארצות הברית, ברית המועצות) במזרח התיכון השפיעה על פרוץ מלחמת ששת הימים.
- הציגו שני גורמים נוספים שהשפיעו על פרוץ המלחמה.
- (17 נקודות)
- ב. הציגו את תוצאות המלחמה, והסבירו את ההשפעה של שתים מן התוצאות האלה על מדינת ישראל. (16 נקודות)

13. מלחמת יום הכיפורים (1973)

- א. הסבירו מה הניע את סוריה ומצרים לתקוף את ישראל באוקטובר 1973.
- מדוע הופתעה ישראל בפרוץ מלחמת יום הכיפורים? הציגו שתי סיבות.
- (17 נקודות)
- ב. הציגו את תוצאות המלחמה, והסבירו את ההשפעה של תוצאות אלה על מדינת ישראל בתחום חברתי-פוליטי.
- הסבירו כיצד המעורבות של אחת ממעצמות־העל (ארצות הברית, ברית המועצות) במזרח התיכון השפיעה על המלחמה אן על תוצאותיה והשלכותיה.
- (16 נקודות)

בהצלחה!

נספח לחלק ב – קטעי עיתונות (שאלה 10)

מקור 1 – כתבה בעמוד 14 של עיתון "דבר", יולי 1959

(עיתון דבר – העיתון של ההסתדרות הכללית של העובדים שהיה מזוהה עם מפא"י, מפלגת השלטון)

בריונים מוסתים התפרעו בחיפה

פציעת שיכור גרמה לשרשרת מעשי אלימות; מועדוני מפא"י וההסתדרות בעיר התחתית נהרסו; 13 שוטרים נפצעו על ידי הפורעים

הכבאים מטפלים במכונית שנהפכה על ידי המתפרעים ועולה באש

כמה מאות יוצאי צפון אפריקה, תושבי שכונת ואדי סאליב בעיר התחתית בחיפה, ערכו במשך יום אתמול התפרעויות רציניות בתגובה על פציעתו של שיכור בן עדתם על ידי המשטרה. המתפרעים כילו את זעמם בחנויות ובמכוניות. 13 שוטרים נפצעו בהתנגשויות עם המתפרעים, ושלושה מהם נשארו בבית החולים לשם קבלת טיפול נוסף. [...]

שמועת שווא שגרמה להפגנה

אתמול בבוקר הופצה בשכונת ואדי סאליב שמועה כי יעקב עקיבא* מת מפצעיו. [...] אורגנה הפגנה שבה נטלו חלק כ-300 מתושבי השכונה, יוצאי צפון אפריקה. המפגינים פנו למטה משטרת חיפה, כשבראשם נישאים דגל שחור ודגל לאומי מוכתם בדם. [...] כמחצית השעה לאחר מכן התאסף בכיכר פייסל שליך ואדי סאליב קהל בן 100 איש בקירוב, בהם ילדים רבים, שהוסתו על ידי פושעים [...] והחלו למנוע את מעבר המכוניות. ניידות משטרה שעברו במקרה נרגמו באבנים.

*תושב השכונה שנפצע בעימות עם השוטרים.

המשך נספח לחלק ב – קטעי עיתונות

(שאלה 10)

מקור 2 – עמוד השער ומאמר בעמוד 3 של עיתון "העולם הזה", יולי 1959
(**"העולם הזה" – שבועון עצמאי, שנהג לבטא ביקורת כלפי השלטון ומדיניותו**)

מרד המארוקאים

הסתכלו בתמונת השער. מה היא מזכירה לכם? תמונה היסטורית של המהפכה האמריקאית? או של כיבוש הבסטיליה? המרד ההונגרי? לא, אין זה דמיון מקרי, יש לשון לתמונות – ותמונה זו מדברת. אין היא מדברת על התפרעות של בריונים, על השתוללות מופקרת של כמה פורקי עול פליליים. זוהי תמונה אשר חותם של אמת גדולה טבוע עליה. שום צייר לא היה מצליח להעלות על הבד תמונה אמיתית יותר של זעם המוני.

האנשים בתמונות אלה מאמינים במה שהם עושים. הם מאמינים כי נעשה להם עוול גדול. הם מאמינים כי אכן הגיעו לגבול הסבלנות. זוהי תמונה של ההתקוממות הראשונה של מה שנקרא אצלנו, משום מה, "עדות המזרח".

[...]

המשטרה ירתה בשיכור מתפרע. השיכור היה בודד ובלתי מזוין, השוטרים היו פיכחים, מזוינים ובעלי עדיפות מספרית גדולה [...]. ההמונים בוואדי סאליב התקוממו כי הרגישו שהשוטרים הרשו לעצמם להשתמש בנשק חם, בצורה כה מחפירה, מפני שעמד לפניהם אדם ממוצא "מזרחי". [...] כאילו היה זה דבר מובן מאליו, פנה זעם ההמון מייד אל מוסדות ההסתדרות.